

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

2 Vtrum fuerint necessaria in statu ante peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

modo applicatur hominibus per sacramenta, secundum illud Rom. 6. Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus.

COMMENTARIUS.

IN titulo tam huius articuli, quam omnium sequentium, observandum in primis est, non esse sermonem de necessitate sacramenti post factam institutionem: hæc enim non est generalis, neque eiusdem rationis in omnibus sacramentis: sed in vnoquoque talis erit, qualis fuerit eius institutio, ut inferius artingitur à D. Thom. in qu. 65. sed est sermo de necessitate ipsius institutionis. Unde fit (quod recte annotavit Caietan.) non posse esse sermonem de necessitate simpliciter, sed ad melius esse: absolute non potuisset Deus sine sensibilibus sacramentis salutem hominum operari. Quod ergo inquiritur, est, an hic modus fuerit convenientior, & homini magis accommodatus. Secundo est observandum, D. Thom. simpliciter mouere quaestionem hanc abstrahendo à determinato aliquo tempore: nam in tribus articulis sequentibus de singulis temporibus inquirunt, atque ita hic absolute etiam respondet, sacramenta esse ad salutem homini necessaria. Unde videtur colligi, definitionem hanc esse generalem, & applicari posse ad omnia tempora, & ad omnem statum humanæ naturæ: alioqui nec doctrinalis esset responsio, neque interrogationi adæquate satisfaciens. In contrarium vero est, quia D. Thom. artic. sequenti negat, fuisse necessaria homini sacramenta in aliquo statu, scilicet, ante peccatum: oportet ergo, ut & titulum huius articuli & responsionem eius de tempore post peccatum intelligamus. Dicendum tamen existimo, mentem D. Thomæ fuisse loqui de homine absolute considerata eius natura, non tantum ut lapsa, neque ut euecta ad perfectionem status innocentie, sed secundum se ex vi naturalis conditionis eius: & hoc modo respondet, indigere subsidio sacramentorum. An vero constitui possit in aliquo alio statu, in quo illis non indigeat, hoc inquirunt in articulo sequenti.

Sacramentorum non est necessitas simpliciter.

Conciliantur duo loca D. Thomæ.

Secunda ratio D. Thomæ fundatur in affectu, ut res corporales.

Et iuxta hunc sensum, tam responsio articuli, quam prima & tertia ratio eius claræ sunt. Secunda vero non nihil difficultatis habet: quia cum ex peccato sumatur, videtur procedere de homine lapsa, & non de homine secundum se. Respondetur tamen rationem illam non fundari in propria malitia culpa, sed in effectu relicto ex culpa, qui est affectus, & nimia propensio ad res corporales, qui quidem affectus idem est in homine in sua pura natura considerato, quamvis in illo non esset poena, nec affectus peccati, eo dem tamen modo esset sufficiens ratio efficiens sacramentorum necessitatem, seu indigentiam: quia hæc non oritur ex illo affectu propter habitudinem, quam habet ad culpam originalem, sed secundum se, & ita facile accommodatur hæc ratio sensui prædicto.

Alia vero difficultas oriri poterat ex rationibus D. Thomæ & solutionibus argumentorum: procedunt enim de sacramentis ad sanctificandos homines institutis: unde solum videntur probare de sacramentis nouæ legis. Respondetur in primis, eum dictum sit, hic non esse sermonem de necessitate simpliciter, sed ad melius esse, etiam si fateamur, sermonem D. Thomæ esse, de sacramentis nouæ legis, merito dici posse, illa esse necessaria homini secundum se ad salutem obtinendam, quamquam non semper illi data sint: quia non omni tempore abundantia gratiæ illi collata est. Deinde dicitur D. Thomam absolute loqui de sacramentis, siue sint signa, siue causæ gratiæ, ut aperte patet in solutione ad primū, & omnes utilitates sacramentorum, quæ in tribus rationibus proponuntur, non pendunt ex causalitate gratiæ, sed solum requirunt, quod sacramenta contineant

diuinum cultam, & spirituale significationem. Unde etiam fit, ut eorum usus possit conferre ad hominis sanctificationem, saltem ex opere operantis, quod si etiam habuerint virtutem ad sanctificandum ex opere operato, tanto erunt meliora & utiliora homini: & hoc modo loquitur D. Tho. in solutione ad 2. & 3. & ita est perspicua littera huius articuli.

ARTICVLVS II.

Vtrum etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta. Quia sicut dictum est, sacramenta sunt necessaria homini ad gratiam consequendam. Sed etiam in statu innocentie homo indigebat gratia: sicut in prima parte habitum est. Ergo etiam in statu illo erant necessaria sacramenta.

4 dist. i. q. 21 art. 2. q. 3. art. 1. preced. ad 2.

1. p. q. 95. art. 4. ad 1.

Art. preced.

2. Præterea, sacramenta sunt necessaria homini secundum conditionem humanæ naturæ: sicut dictum est. Eadem est natura hominis ante & post peccatum. Ergo videtur, quod etiam ante peccatum homo indigeret sacramentis.

3. Præterea, Matrimonium est quoddam sacramentum, secundum illud 1. p. 2. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia. Sed matrimonium fuit institutum ante peccatum, ut dicitur Genes. 1. Ergo sacramenta erant necessaria homini ad peccatum.

Sed contra est, quod medicina non est necessaria nisi egroti, secundum illud Mat. 9. Non est opus sanis medicis, sed sacramenta sunt quædam spirituales medicina, quæ adhibentur contra vulnera peccati. Ergo non fuerunt necessaria ante peccatum.

Respondendo dicendum, quod in statu innocentie ante peccatum sacramenta necessaria non fuerunt. Cuius ratio accipi potest ex rectitudine status illius, in quo superiora inferioribus dominabatur, & nullo modo dependebat ab eis. Sicut enim mens suberat Deo, ita menti suberant inferiora es anime vires, & ipsi anima corpus. Contra hunc autem ordinem esset, si anima persiceretur, vel quantum ad scientiam, vel quantum ad gratiam, per aliquid corporale, quod sit in sacramentis. Et ideo in statu innocentie homo sacramentis non indigebat, non solum in quantum sacramenta ordinantur ad remedium peccati, sed etiam in quantum ipsa ordinantur ad anime perfectionem.

Ad primum ergo dicendum, quod homo in statu innocentie gratia indigebat, non tamen, ut eam consequeretur per aliqua sensibilia signa, sed spiritualiter & inuisibiliter.

Ad secundum dicendum, quod eadem est natura hominis ante peccatum & post peccatum, non tamen est idem naturæ status. Nam post peccatum, anima etiam quantum ad superiorem partem, indiget accipere aliquid a corporalibus rebus ad sui perfectionem, quod in illo statu homini necesse non erat.

Ad tertium dicendum, quod matrimonium fuit institutum in statu innocentie, non secundum quod est sacramentum, sed secundum quod est in officium naturæ: Ex consequenti tamen aliquid significabat futurum circa Christum & Ecclesiam sicut & omnia alia, quæ in figura Christi præcesserunt.

COMMENTARIUS.

CIRCA intelligentiam tituli huius articuli differunt inter se interpretes D. Th. Caiet. enim existimat D. Th. non habere quaestionem de statu innocentie absolute, prout futurus esset, si homo non peccaret, sed solum prout de facto fuit in primis hominibus ante peccatum: ita ut hic non tractetur quaestio quasi conditionalis, scilicet, an si status innocentie durasset, & in eo multiplicarentur homines, indigerent sacramentis, sed absoluta, vtrum Adam & Eva deberent aliqua sacramenta accipere antequam

Quid quaeratur, quæritur.

quam peccarent. Fundatur Caiet. Primo in verbis tituli, quia non queritur, verum in statu innocentiae, sed verum ante peccatum. Secundo in solutione ad secundum, in qua dicitur ante peccatum non indiguiffe hominem corporalibus rebus, vt ab eis aliquam perfectionem animae acciperet, quod est verum de Adam & Eva, non tamen esse verum de omnibus hominibus, si status innocentiae duraret: acciperent enim scientiam a corporalibus rebus. Tertio iunat hanc expositionem, quod iuxta illam resolutio articuli est vera, & facilis: in alio vero sensu est valde difficilis, vt videbimus. At vero Soto & Ledesma intelligunt D. Thom. querere de statu innocentiae, tã qui tam fuit in primis hominibus, quam qui futurus esset in omnibus, si Adam non peccaret.

*Intelligenda
questio de
statu innocen-
tia qui fuit
& qui futu-
rus esset, nisi
Adam pec-
casset.*

Qui sensus & simplicior, & verior est hinc dubio. Primo, quia D. Tho. in discursu huius quaestionis tractare voluit de necessitate sacramentorum in omnibus temporibus & statibus hominum, quod non plene fecisset, nisi in hoc posteriori sensu quaestionem mouisset. Secundo, quia in discursu articuli non fundatur in peculiari perfectione, quam habuerunt Adam & Eva ante peccatum, sed in communi ratione, & rectitudine status innocentiae, quae futura erat in hominibus, si peccatum non intercessisset. Tertio, quia tam in corpore articuli, quam in solutione ad primum, pro eodem dicit D. Tho. agere de statu innocentiae, quam de primis hominibus, & ita ratio sumpta ex titulo articuli nullius momenti est: neque etiam ratio desumpta ex solutione ad secundum, quia D. Thom. non intendit excludere ab illo statu perfectionem homini connaturalem, qualis est: vt rebus corporalibus, vt obiectis ad scientiam acquirendam: quia hoc nihil pugnabat cum perfectione illius status. Vnde de ipso met. Christo, qui perfectionem statum habuit, quantum ad animam, docet alibi D. Tho. hoc modo accepisse naturalem scientiam a rebus: & de Adam & Eva negari non potest, quin aliquo modo proficere potuerint ante peccatum ex sensibilib. obiectis, saltem quantum ad experimentalem scientiam. Loquitur ergo D. Tho. de supernaturali perfectione scientiae, & gratiae, in quibus non expediebat hominem in statu innocentiae proficere per vsum rerum sensibilium, neque illis subici ad huiusmodi fructum capiendum propter rectitudinem ac perfectionem illius status, & ita est perspicua litera, & sensus D. Thom. de re autem ipsa commodius disputatione sequenti dicemus.

DISPUTATIO III.

De sacramentis quae futura essent in statu innocentiae.

IN praecedentibus disputationibus tractauimus, quid sit sacramentum, ante quaestionem, an sit, propter rationem ibi traditam: reliquum ergo est, vt quaestionem ibi ex accidenti omisiam dispuemus, antequam ad effectus, vel causas sacramentorum progrediamur. Quoniam vero sacramenta habent suum esse ex institutione, id est ex querere, an sacramenta sint, & an facta sit eorum institutio: & quoniam Deus, qui solus est sacramentorum institutor, vt postea dicemus, nihil nisi ex certa ratione, necessitate, vel vtilitate operatur, ideo, inuefigando sacramentorum institutionem, necessario inquirendum est, quae fuerit causa, vel necessitas illa instituenti, haec ergo tria simul tractanda sunt: vnde simul ex parte obiter explicabitur finalis causa sacramentorum, quae est eorum vtilitas vel necessitas, haec enim duo idem in hac materia significant, vt in Commentario articuli. i. notauimus, & latius tractant Scotus in quart. distinctio. pri. quaestione tertia, & Gabr. quaest. secunda, articuli. i. Quamuis autem D. Thomas prius generale quaestionem de homine praemiserit, quam de singulis statibus hominis dis-

putauerit: tamen claritatis gratia, illa praetermissa, de singulis statibus sigillatim dicemus: quia cum non sit in omnibus a qualis congruentia, vel necessitas, neque eadem institutio, & ratio sacramentorum omnibus conueniat, non tam commode potest sacramentorum necessitas in communi explicari, quam in particulari: praeterim, quia de illa generali quaestione sufficiunt, quae Diuus Thomas tradit, & quae dicemus de homine in statu innocentiae, omnia applicari poterunt homini secundum se considerato, nam certum est, ex statu innocentiae non fuisse ortam specialem necessitatem sacramentorum, vnde, si quae in illo fuit necessitas, haec nata est ex natura hominis secundum se.

In hac ergo disputatione dicemus de statu innocentiae, in sequentibus vero de statu post peccatum iuxta diuersa tempora, aetates, & leges a Deo datas. Consideratio autem sacramentorum fieri potest, vel secundum propriam & specificam rationem sacramenti, vel secundum communioem rationem diuini cultus externi, quas duas rationes saepe confundunt auctores in praesenti materia, cum tamen valde diuersae sint, & ratio externi cultus latius patet, quam ratio sacramenti, quia ergo de statu innocentiae vtraque in dubium verum potest, vt a communioribus & clarioribus procedamus, dicemus prius de cultu in communi, deinde de sacrificio, postea de sacramento.

SECTIO I.

Verum in statu innocentiae colendus esset Deus ab hominibus cultu externo privato, & publico.

IN quaestione hac non inuenio inter Catholicos dissentientes sententias, neque etiam fuerunt aliqui haeretici qui de illo statu specialiter hoc negaret, praeter eos, qui in vniuersum huc externum cultum reiciunt, vt per se malum in hoc statu, contra quos non est hoc loco disputandum, tum, quia est absurdissima haereticis, & sine fundamento, tum quia est valde generalis ad materiam de religione pertinens.

Dicendum est ergo primo. Cultus Dei externus per actiones corporis valde consentaneus esse hominibus in statu innocentiae, vnde & probabile est de facto in eis fuisse, & longe probabilius futurum fuisse, si homo non peccasset. Hanc conclusionem existimo certam ex ipsa naturali ratione, quia hic cultus externus non est ex accidenti, seu per occasionem introductus ratione peccati, sed est per se debitus Deo, eo quod est author humanae naturae, quae animo & corpore constat, haec est enim fundamentalis ratio huius cultus, quae saepe Patres vtuntur, vt in superioribus visum est, & latius in materia de religione tractatur: sed haec ratio eodem modo obligaret in statu innocentiae, in quo etiam homo conlaret corpore & anima: ergo vtriusque actibus deberet colere Deum authorem suum. Secundo est alia ratio sumpta ex consortio & societate aliorum hominum: est enim naturalis homini vita politica & socialis: & ideo non satis est, vt interius credat & colat verum Deum, sed etiam oportet, vt ore & opere suam fidem & religionem ostendat: sed haec ratio tota habet locum in statu innocentiae, in quo & homines politice, & non solitarie viterent: neque enim alia viuendi ratio perfectioni illius status fuisse consentanea, & vnus non cognosceret interiores actus alterius, nisi quatenus per exteriores manifestarentur: ergo necessarium erat, vt in eo statu, non solum esset vera religio, sed etiam exterior eius professio, quae non fit nisi hoc exteriori cultu religionis. Tertio, Naturale est homini, vt corpore & animo in suis actionibus: ergo maxime in diuino cultu. Quis enim potest excogitari decentior vltus facultatum, & actionum corporis, quam diuinus cultus? si ergo non esset indecens

*Cultus Dei
externus valde
de consentaneus
esset in
statu innocen-
tia.*

indecens homini in statu innocentiae animo & corpore consistere: ita neque offerre cultum Deo suo modo spiritu & corpore compositum. Confirmatur quia actiones corporis iuuare solent ad actiones mentis & animi deuotionem excitare, hunc autem usum possent habere etiam in statu innocentiae.

Obiectio.

Dices, His rationibus probaretur etiam in statu gloriae post resurrectionem corporum futurum esse diuinum cultum externum, ac sensibilem. Respondetur in primis non esse omnino eandem rationem, quia in gloria resurget corpus spirituale, & anima multo magis erit independens ab actionibus eius: erit enim intentissima Deo, absque consortio seu concursu corporis: in statu vero innocentiae quamuis corpus esset in perfectiori statu, quam nunc sit, tamen reuera esset corpus animale, & licet anima perfectius illi dominaretur, tamen etiam posset ab illo iuuari, ut perfectius interiores actus exerceret, & vehementius ad illos applicaretur: penderet enim intellectus in cognitione sua a phantasmatibus, & affectus omnino spirituales coniunctionem haberent cum affectibus corporis: & consequenter cum obiectis sensibilibus, a quibus hi excitantur. Deinde dicitur, verum esse, in beatitudine futurum esse externum Dei cultum, laudabunt enim sancti Deum, non tantum mente, sed etiam voce & actibus corporis: & praesertim indubitatum est adoraturos Christum Deum hominem, exteriorem reuerentiam illi exhibendo.

Respon.

Homines beati, exteriori cultu Deum laudabunt.

Homines in statu innocentiae publico ritu Deum colerent.

In vobis praecipuum debet esse negotium religionis.

August.

Circa haec vero assertionem inquiri potest, vtrum hic cultus externus futurus esset in statu innocentiae priuatus tantum pro vniuerso, sive arbitrio, an vero etiam publicus nomine totius Ecclesiae, vel reipublice solempni aliquo ritu exhibitus: nam rationes factae solum videntur procedere de priori modo cultus. Respondetur, licet conclusio certior sit de ritu priuato, veram tamen videri etiam de publico, propter illam praecipuam rationem, quia homo natura sua est politicum animal, & ideo naturale est hominibus in vnum populum vel rem publicam congregari, esset ergo hic priuatus societas in statu innocentiae, nam per se bonus est, & humanae naturae conueniens, & non tantum occasione peccati: ergo homines sic congregati in vnum corpus politicum, deberent etiam in vnum religionis nomen congregari. Nam in omni reipublica bene instituta primum, ac praecipuum esse debet religionis negotium, ad cuius debitam institutionem, ordinem, conseruationem, & augmentum reliqua omnia, si necesse fuerit, referri debent, non enim posset honestas morum recte in humana reipublica institui, & conseruari, nisi ratio diuini cultus principem locum haberet: non possunt autem homines congregari in vnum nomen religionis, nisi medio aliquo cultu Dei externo, & sensibili, ac toti reipublicae communi, ut constat ex D. Aug. 19. contra Faust. c. 11. & ex ratione facta, quia homines non vident actiones animi, sed corporis. Secundo est etiam optima ratio, quia sicut recta ratio dicitur, ut vnusquisque priuatus homo suo proprio corpore, & animo, & priuatis actionibus colat Deum: ita etiam dicitur, ut tota reipublica, prout est vnum corpus politicum, vnum etiam cultum quasi communi consensu Deo offerat: sed hoc est colere Deum publico, & solempni cultu: ergo. Tandem, nam in statu innocentiae futura esset vna humana congregatio, seu reipublica, siue omnino vna, siue in varios populos, vel regna, esset diuidenda: hoc enim nihil ad presentem disputationem refert: ergo eadem vel maiori ratione futura esset vna Ecclesia, magis enim ad spirituales finem quam ad temporale commodum, in vnum corpus congregarentur homines, quorum vnus esset interior fides, & intentio eiusdem beatitudinis acquirenda: esset igitur illa Ecclesia visibilis, quia hoc est de ratione Ecclesiae militantis, & ex visibilibus hominibus composita: ergo necessarius

esset in illa Ecclesia visibilis cultus religiosus, publicus, & communis, ut in eo omnia vnus Ecclesiae membra conuenirent. Neque contra haec omnia inuenio obiectionem aliquam, vel difficultatem, quia nullam habent repugnantiam vel indecentiam, in illo statu, & ex ipsa naturali ratione bene instituta, & praesertim fide illustrata consequuntur ab alijs legibus posituis, vel speciali diuina institutione, quae necessaria sit: Posset enim totus hic cultus hominum arbitrio relinqui, & ex rerum consensione, vel maiorum traditione definiti.

SECTIO II.

Vtrum in statu innocentiae futurus esset sacrificiorum & oblationum cultus.

Duplex intelligi potest externus ac sensibilis Dei cultus. Alter, qui fit solis actionibus, & organis corporis humani, alter qui fit aliquo vltu externarum rerum. Prior exercemus, quando voce Deum oramus, vel laudamus, quando genua flectimus, vel similes actiones exercemus, quae non habent aliam materiam, circa quam versentur, praeter nostri corporis membra, & eorum usum. Posteriori vero modo colimus Deum, quando res externas illi offerimus, vel sacrificamus, cereos accendimus, vel thus, aut incensum ad eum in eius honorem. Vnde pendet explicatio quaestiois propositae, an in illo statu futurum esset sacrificium. Soto enim negat in statu innocentiae futura fuisse sacrificia, quia omnis finis & ratio sacrificiorum in eo statu cessaret: quia tunc non essent peccata, & ita non essent necessaria sacrificia satisfactoria, neque esset varietas cultus, aut religionis, quia omnes vno ore colerent & adorarent Deum, & omnibus esset notum, omnes esse eiusdem Dei cultores, & amicos, ac iustos, quia omnes essent iustitia procreati, & nulla tunc essent peccata, atque ita non essent necessaria sacrificia, vel ad manifestationem, vel ad distinctionem verae religionis. Neque etiam ad memoriam beneficiorum Dei, quia alijs modis essent tunc homines sufficienter instructi de diuinis rebus ac beneficijs. Nec denique ad gratias agendas conferrent sacrificia, quia omnes tunc simplici corde, & ore Deum laudarent. Confirmatur primo, quia vane offeruntur res sensibiles, nisi celsurae sint in vsum ministrorum & templorum: tunc autem non essent ministri, neque templa, neque etiam quisquam aliqua re indigeret: quia omnia essent communia: ergo tales oblationes tunc nullius essent momenti: ergo & nullius meriti vel laudis. Tandem confirmatur, quia, seclusa significatione, vanum ac futile est huiusmodi sensibilia sacrificia facere: sed haec significatione non esset necessaria in statu innocentiae: ergo. Haec vero rationes non me ita mouent, quin contrariam sententiam valde probabiliter existimem, & consentaneam doctrinae D. Th. qui nunquam negavit in eo statu futura fuisse sacrificia: quin potius 2. 2. q. 85. art. 1. absolute dicit offerre sacrificium esse de lege naturae: quia ex naturali ratione procedit, quod homo quibusdam rebus sensibilibus vtatur, ut per earum oblationem subiectionem ad Deum significet, & diuinum dominum recognoscat, & similia repetit art. 4. Hoc autem naturale dictamen de offerendo Deo sacrificia: non oritur ex occasione aliqua orta ex peccato, ut ex ratione facta constat: sed ex subiectione, & illius recognitione, quam homo debet Deo, propter supremum eius dominium. Quae ratio ita potest ex dictis confirmari, quia homo non tantum accipit a Deo corpus & animam, sed etiam res externas, quibus ad corporis conseruationem, & animi profectum, oblectationem, vel exercitium vtitur: ergo non solum debet corpore & animo Deum colere, sed etiam rebus externis, quarum oblatione, consumptione, aut alio simili vltu, Deum esse omnium dominum protestetur, eius gratias agat, iuxta illud

Soto negat futura fuisse sacrificia.

Contraria sententia magis probabilis est a D. Th. congruentius.

1. Para.

Paralipom. 29. Tua sunt omnia, & de his, quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi, quæ tota ratio & congruentia locum haberet in statu innocentie. Denique huiusmodi usus rerum sensibilium est per se decens, & honestus, & non includit imperfectionem statui innocentie repugnantem, vt ex dictis facile constat: & ex his quæ Soto obiicit: nullam enim in hoc actu imperfectionem ostendunt.

Etiam si Adam non peccasset, probabile est alios peccaturos.
Ad primam enim & præcipuam rationem in primis dicitur, eum supponere, si Adam non peccasset, nulla fuisse futura hominum peccata: quod non solum incertum est, sed etiam minus probabile: nam per iustitiam originale non magis confirmarentur homines in gratia, quam Adam ipse fuit in sua creatione, & prima iustificatione confirmatus: sicut ergo ille peccauit, potuissent alij peccare, etiam si ipse non fuisset lapsus, neq; in illa tota natura corruisset. Quod si peccata alij, cessant omnes rationes Soti: nam pro illis possent fieri sacrificia, vel satisfactoria, vel deprecatoria à viris sanctis & iustis: possent etiam adeo multiplicari peccata, vt diuersi ritus religionis, vel veræ aut falsæ ab hominib; instituerentur. Deinde seclusis omnib; peccatis, esset sufficiens ratio ad instituenda sacrificia, exhibitio diuini honoris, & gratiarum actionis, & causa etiam aliquid impertrandi à Deo. Quanquam n. possent hæc omnia homines corde & ore facere, decebat tamen, vt etiam externis rebus hoc facerent, vt omnibus modis animi gratitudinem, & recognitionem ostenderent. Quod vero de usu temporum, ac ministrorum obiicitur, valde accidentarium est, & extrinsecum ad institutionem, honestatem, & utilitatem sacrificij, vt in lege gratiæ, si solum sacrificium nude ac per se spectetur, obligatio, quæ in eo sit, non cedit in usum temporum, vel ministrorum: imo si tales essent homines, vt nulla re indigerent, purius ac sincerius illud sacrificium offerre possent. Atq; eadem ratione impertinens est, quod bona sint communia: quia sacrificium non habet honestatem ex eo, quod homo ex proprijs bonis aliquid amittit, vel consumit, vt videre licet in sacrificio Missæ: in quo offerendo fere nihil ex temporalibus bonis consumitur: & æque religiose fieri posset ex bonis communibus, sicut ex priuatis: ergo propter has causas extrinsecas non est negandum sacrificium in statu innocentie, cum per se & intrinseca ratio eius cum perfectione illius status non repugnet, sed maximâ habeat congruentiam. Vnde circa id, quod in vltima confirmatione dicebatur de significatione sacrificij, distinctione opus est, quâ latius inferius traditur fumus. Est n. in sacrificio significatio quedam moralis, quantum est signum interioris sacrificij, & hæc sola est de essentia sacrificij, quæ non repugnabat statui innocentie, nam in eo etiam naturale esset hominib; interioriorem mentem exteriorib; ac sensibilib; signis manifestare, tam verbis, quam factis & rebus. Alia est significatio mystica, quantum per sacrificij significatur aliquod supernaturale diuinum mysterium, & hæc non est de essentia, ac necessitate sacrificij, absolute, & simpliciter loquedo: & ideo, quamuis gratis concederemus hanc significationem non fuisse futuram in statu innocentie, non inde fit, tunc non fuisse futurum sacrificium: quamquam improbabile non est, potuisse tunc esse significationem aliquam mysticam alicuius diuini mysterij, vt verbi gratia. Christi Domini, qui in eo statu venturus esset, etiam si homo non peccasset: quia sicut hæc mysteria possent tunc significari ab hominibus per verba sensibilia, vel per scripta: ita etiam per facta, vel res externas: cur enim hoc posterius repugnat perfectioni illius status potius, quam illud prius? Mihi igitur probabilius est, usum sacrificij potuisse habere sufficientem congruentiam in statu innocentie, & neq; indecentiam vllam fuisse allaturum: ac deniq; (quod certius est) non futurum fuisse malum, nec contra rationem, nec spe-

ciali aliqua Dei lege prohibendum: vanum enim esset, sine fundamento vel ratione aliqua huiusmodi legem fingere. An vero de facto futurus fuisset talis usus sacrificij, si homo non peccasset, non existimo posse certa ratione affirmari, quia licet hoc sacrificium dicatur esse de lege naturæ, vel secundum rationem communem cultus externi, vel quia est consentaneum rationi naturali, tamen simpliciter non est in præcepto naturali, proprie loquendo de sacrificio, prout consistit in sacra oblatione externarum rerum sensibilium: igitur ex sola obligatione legis naturæ non potest certo colligi: homines perseuerantes in iustitia originali viros fuisse sacrificijs, penderet enim hoc ex eorum arbitrio, vel certe ex diuino, si huiusmodi legem eis vellet imponere. Si tamen credendum est, facturos fuisse homines in eo statu, quod esset magis congruum, magisque humane naturæ ac rectæ rationi consentaneum, credibilis est, fuisse vsuros aliquo sacrificio propter rationes supra factas. Denique, si queratur, vtrum Adam & Eua ante peccatum aliquod sacrificium obtulerint. Id multo magis incertum est, nam sicut id affirmare non possumus propter illius temporis breuitatem, ita neque est sufficiens fundamentum ad id negandum: nam licet scriptura hoc non referat, non inde sequitur factum non esse, vt in simili dixit D. Thomas 2. 2. quæstione 85. articulo primo, ad primum, vbi dicit credendum esse, Adam obtulisse sacrificium, licet non legatur, loquitur autem absolute de Adam, non distinguendo de tempore, ante vel post peccatum.

Ex sola obligatione legis naturæ non potest certo colligi futura sacrificia, si iustitia donum perseuerasse.

Adam obtulisse sacrificium ante peccatum cur negetur, omnino non est.

SECTIO III.

Verum in statu innocentie fuerint sacramenta, vel futura fuissent peccato non existente.

Prima sententia negat, tenet Hugo Victor. libr. 1. de sacram. part. 2. capit. 3. & 5. & in sum. sent. tract. 9. capit. 1. vbi omnes congruentias sacramentorum ortas dicit occasione peccati. Et hæc videtur esse mens D. Thom. vt diximus, quamuis enim non expresse neget, futura fuisse tunc sacramenta: tamen, cum negat fuisse necessaria, hoc plane intendit, scilicet non fuisse illi statui congruentia, & consequenter, nec in eo futura fuisse: quia Deus suauiter omnia disponit, & in singulis statibus prouidet, quod eis est consentaneum. Idem D. Thom. in 4. d. 1. articulo 2. quæst. 2. & ibi Bonauentura articulo 1. q. 1. Richar. articulo 1. quæst. 1. & Gabriel quæst. 2. concludit. Maior quæst. 4. Palud. quæst. 3. concludit. 2. Altiusod. lib. 4. sum. in principio, Caiet. Soto, & Ledesma. Fundamentum est, quia sacramenta instituuntur propter supernaturalem perfecti onem, vel cognitionem, vel gratiæ: sacramenta enim sunt vel propter significationem, quæ ad cognitionem ordinatur, vel propter effecti onem, per quam gratia confertur: sed neutro modo debuit perfici homo per sacramenta in statu innocentie: ergo non est, cur tunc instituerentur. Probatu minor, nam nobiliora perfici ab inferioribus non est ordo per se conueniens, nisi vel ex necessitate naturæ oriatur, vt cum homo naturalem cognitionem accipit à sensibilibus, vel cum propter aliquam rationem ortam occasione peccati, ita fieri expedit: sed vtraque causa ex his deficit in statu innocentie, quoad institutionem sacramentorum: ergo. Et confirmatur, quia ordo illius status erat, vt homo secundum partem superiorem dominaretur omnibus rebus, eisq; minime subijceretur, quamdiu ipse subiectus esset Deo: ergo durante hac subiectione perfecta hominis ad Deum, non esset ipse subijciendus sacramentis sensibilibus, vt per ea gratiam, vel supernaturalem cognitionem acciperet.

Hugo. Hac sententia confertur omnia sacramenta orta occasione peccati.

Bonauentura. Richar. Gabr. Maior. Palud. Altiusod.

Secunda sententia affirmat, licet in statu innocentie

Sacrificij satis magna causa est gratiarum actio, &c.

Que significatio fit de essentia sacrificij.

D V

centia non esset futura tanta necessitas sacramentorum sicut modo est, non tamen fuisse defuturam sufficientem rationem, & causam, ob quam instituerentur. Ita tenet Alexander 4. part. questione 1. membr. 2. articulo 1. inclinatur etiam Duran. distinct. 1. questione 2. numero 9. nec dissentit Scot. questione 3. artic. 3. solum enim dicit, in eo statu non fuisse tantam congruentiam ad sacramentorum institutionem, sicut modo est.

Quid in questione inuoluntatur. In hac questione multa ab authoribus inuoluntatur, quæ confusionem pariunt. Distinguenda ergo sunt, vt distincte possimus questionem satisfacere. Primum ergo inquiri potest, an in statu innocentia fuerit sufficiens congruentia ad instituenda sacramenta: an vero talis institutio oppositionem aliquam vel repugnantiam habeat cum perfectione illius status. Secundum, an instituta fuerint sacramenta in eo statu eo breui tempore, quo durauit: nam licet demus, potuisse hanc institutionem habere conuenientem rationem pro illo statu, non statim sequitur, factam esse: quia non semper facit Deus, quicquid videtur congruenti ratione fieri posse. Tertium, eito de facto non fuerint talia sacramenta, an futura fuissent, si homines in illo statu perseverassent.

Sacramenta essent si in innocentia non dedecet. Dicendum est primo. Sacramentorum institutionem non esse contra debitum ordinem & perfectionem illius status, quinimo potuisse in eo habere sufficientem causam, & congruentiam. Probat, quia dupliciter possunt considerari sacramenta, vno modo, vt signa: alio modo, vt causa gratia, & utroque modo possunt habere conuenientem rationem in illo statu. Primo de significatione probatur, quia sacramenta, vt signa, non tantum sunt ad acquirendam cognitionem, sed ad alias utilitates. Prima ad exprimendam, & profitendam interiori fidem. Secunda ad excitandam memoriam, & affectum. Tertia, ad quandam representationem supernaturalium mysteriorum, & faciliorem eorum apprehensionem. Quarta, ad consensionem, & unitatem hominum eiusdem religionis in exteriori cultu Dei: sed has omnes utilitates possent habere sacramenta in statu innocentia sine aliqua imperfectione contraria recto ordini illius status. Quod probo primo, quia in eo statu seruaretur naturalis modus humane cognitionis, quantum adhuc videlicet, quod excitaretur homo ab obiectis sensibilibus, & intelligeret eum dependentiam a phantasmatibus, & quia non conciperet res spirituales, prout in se sunt, sed per aliquam analogiam ad res sensibiles. Item filij Adæ non haberent scientias naturales per accidens infusas, sed eas sibi compararent, vel per inuentionem ab obiectis sensibilibus, vel per disciplinam a parentibus. Vnde necessario vterentur signis sensibilibus ad mentis conceptus exprimendos. Quod vero Sotus inquit, hæc habere locum in cognitione naturali, non tamen in supernaturali, quia hæc a principio cum ipsa gratia, & iustitia infunderetur, hoc (inquam) si recte pensetur, non habet absolutam veritatem in omnibus. Vnde non sufficit ad excludenda omnia sensibilia signa supernaturalium rerum. Probat, quia, licet cum gratia, & iustitia infunderetur habitus fidei, sicut nunc infunditur infantibus baptizatis: tamen non infunderentur species, & phantasmata, quibus homo indiget ad apprehendendas res fidei, neque fierent omnibus, ac singulis hominibus interiores reuelationes rerum omnium credendarum, sed per traditionem filij a parentibus acciperent: nam hic est modus conaturalis homini viatori, & nulla est causa ad fingenda miracula, vel nouum prouidentia modum. Deberent ergo tunc homines institui in rebus fidei per voces, & signa sensibilia, easque apprehenderent per habitum ad illa, quia in usu fidei a phantasmatibus dependent: ergo pari ratione, si tunc instituerentur alia signa, que in actionibus, vel

Significatio per sacramentorum varia utilitates.

Filij Adæ scientias sibi compararunt.

Species rerum fidei non infunduntur cum fide.

rebus confisterent, possent habere usum & utilitatem illi statui conuenientem absque imperfectione, vel inuentione ordinis eidem statui conuenientis. Confirmatur argumentum supra factum, quia non est dubium, quin tunc essent futura signa vocalia: credibile etiam est futuram tunc fuisse scripturas, saltem vt possent homines cum absentibus loqui. Item verisimile est, futuras fuisse imagines, non solum propter exercendam artem illam nobilem, in qua homo naturam, & auctorem eius quodammodo imitatur, sed etiam, vt res absentes quodam modo, presentibus fierent: & præterea in honorem & venerationem aliquarum personarum, & in signum amoris: in illo enim statu futura esset hæc imperfectio, quod non possent homines omnes res æque habere presentes, neque oculis intueri, quæ longe distarent. Neque etiam haberent rerum omnium memoriam in actu continuo, sed indigerent, vt aliquomodo excitarentur ad actum considerandas res, quas memoria retinerent: ergo oporteret ad hæc omnia iuari adminiculo sensibilibus signorum: ergo pari ratione possent eis ad hos fines esse vtilis actiones sacræ, ad significandas spirituales res, impositæ: neque huiusmodi signa essent ab ordine illius status aliena. Tandem, in illo statu futurus erat externus Dei cultus, tam in actionibus, quam in rebus consistens: sed quod Deus huiusmodi cultum ad sacram significationem eleuaret, nullam præ se fert indecentiam, nullamque afferret imperfectionem, aut perfectiorem impediret: & potest habere utilitatem: ergo, si fieret, satis congruenter rationem habere possent.

Congruentia varia.

Secundo, si considerentur sacramenta, vt causæ gratia, sub hac quidem ratione habent minorem coniunctionem, seu proportionem cum modo naturali cognoscendi, & operandi hominis, & ex hac parte videtur esse minor congruentia sacramentorum in illo statu, quia talis modus prouidentia nullo modo debetur nature, aut oritur ex naturali modo operandi eius. Aliunde vero considerata maxima spirituali utilitate, quæ est in obtinenda gratia, seu augmento eius ex vi operis externi, ultra omne meritum operantis, est hæc perfectio tanti momenti, vt, si Deus vellent eam conferre hominibus in statu innocentia, ex hoc solo capite esset maior congruentia in institutione sacramentorum, quam sit in omnibus aliis coniecturis, quæ in contrarium afferri possunt. Confirmatur & explicatur, nam decuit in illo statu arceri hominem ab usu ligni scientia boni, & mali, quæ erat quædam arbor sensibilis: quia id factum est propter utilitatem obedientia, & humilis ad Deum subiectionis: ergo propter eandem obedientiam, & humilitatem: & maxime adiuncto præterea fructu gratia ex opere operato, potuisset, & conuenienter, & satis congruenter, præcipi homini in eo statu usus alicuius rei sensibilis, quo & Deum coleret, & ipse magis sanctificaretur. Tandem, quia conferre gratiam per res sensibiles, est vnum ex maximis operibus sapientia, potentia, & bonitatis diuina, quia res infimas cum supremis in eo opere mirabiliter coniungit, quod est magna sapientia: & res inferioris ordinis eleuat ad perfectiores efficiendas: quod est magna potentia, ac denique in rebus facilibus, & quæ passim vsu veniunt, sanctificationem suam & gratia præstat, quod est magna bonitatis & misericordie: ergo huiusmodi opus non solum propter utilitatem hominum, sed per se propter manifestationem diuinae virtutis, poterat in statu innocentia sufficiens congruentia habere: nam hic & potissimum finis diuinorum operum, eorum præsertim, quæ supernaturalia, ac miraculosa sunt: ergo sacramenta sanctificantia possent esse congrua statui innocentia, non ad medicinam peccatorum: sed ad maiorem perfectionem. Nec contra assertionem hanc obstant fundamenta prima sententia, nam licet non sit naturalis ordo, vt homo periciatur per sensibilia in gratia augmento;

Sacramenta vt causæ gratia non tantam habent proportionem cum modo operandi hominis.

Adoptio gratia vna magna causa est ad instituentia sacramentorum simile.

Non oportet
ut sacramen-
ta in se
aut in re
sua natura
sunt peccati,
sed alia etia
rationibus.

Admo in
statu innocen-
tia non tradi-
tum sacra-
mentum.

Num ma-
trimonium
in statu in-
nocentia fue-
rit sacra-
mentum.
Ephes. 5.

Hugo.

Respondeatur
proprie non
fuisse sacra-
mentum.

Adam pri-
mum per re-
velationem
cognovisse
matrimonium,
non, ut inde
propter, ne
matrimonium
cum illa pro-
babile.

augmento, vel intentione, sed supernaturalis: ta-
men non est necesse, ut hoc fiat solum occasione pec-
cati, cum per se habeat alias contentientes rationes
vel congruentias tam ex parte Dei, quam hominis,
neque hoc esset proprie hominem subijci sensibili-
bus rebus, sed Deo in usu alicuius rei sensibilis, quod
non repugnabat cum perfectione illius status, ut
ostensum est in exemplo ligni scientiae boni & mali.

Secundo, dicendum est de facto, nullum fuisse sa-
cramentum institutum, aut traditum Adamo in
statu innocentiae, quatenus breui tempore ante la-
psum duravit. Haec assertio non potest certo funda-
mento ostendi, quia non est reuelata in scriptura,
vel traditione haec pars, qua negatur fuisse sacra-
menta in eo statu, sit autem verisimilis ex eo, quod
nullibi fit mentio talium sacramentorum, & cum
aliunde tempus, quo ille status duravit, fuerit bre-
vissimum, ita ut vix potuerit esse locus tali sa-
cramentorum: cumque Deus praescriberet instantem
lapsum hominum, & amissionem illius status: non
erat, cur ipse pro tam breui tempore institueret sa-
cramenta, neque etiam Adam potuit ea instituire,
aut definire, etiam si hoc illius arbitrio fuisset com-
missum. Et ad hoc confirmandum valent illae conie-
cturae, quod primi homines pro illo breui tempore
non indigerent sacramentis, quia erant perfecti in
scientia, & cognitione rerum supernaturalium, &
in gratia & iustitia, quantum pro tunc oporteret.

Solum potest obijci, quia Matrimonium videtur
tunc fuisse sacramentum, Paulus enim ad Ephes. 5.
loquens de coniugio Adae, & Euae, dixit, Sacramen-
tum hoc magnum est, ego autem dico in Christo &
Ecclesia. Dicit potest, Paulum non dicere: sacramen-
tum hoc magnum fuit, sed sacramentum hoc mag-
num est, ut sit sensus: Matrimonium, quod in Adam,
& Eua inchoatum fuit, nunc esse sacramentum signi-
ficans coniunctionem Christi cum Ecclesia, non ve-
ro, quod à principio eam rationem vel significatio-
nem haberet. Sed contra hoc est, quia fere omnes
Patres ex his verbis Pauli colligunt in formatione
Euae ex costa Adami, & in coniugio veriusque signi-
ficatam fuisse incarnationem Verbi Divini, eamque
significationem propheticè reuelatam fuisse Adamo,
ut in primo tomo huius tertiae partis, quaeft. 1. in
commentario art. 3. fuisse dictum est. Vnde Hugo, de
San. Viç. lib. 1. de sac. par. 8. c. 12. & 13. & ab assertio-
ne posita excipit Matrimonium, quod solum sacra-
mentum dicit esse institutum in statu innocentiae.
Addit vero hoc esse intelligendum de sacramento,
quantum ad significationem: quo verbo indicat se
loqui de sacramento in generali significatione, qua
completur, quodcunque mysterium, figuram, vel
signum rei sacrae. Dicendum est ergo, Deum illo ope-
re voluisse quidem praesignificare desponsationem.
Verbi cum humana natura, seu Christi cum Eccle-
sia, non tamen instituisse proprie contractum ma-
trimonii in sacramentum: quia neque ad aliquam ho-
minis sanctificationem illud ordinavit, neque fecit il-
lud caeremoniam sacram, aut religiosam, cum cer-
tum apud omnes sit, tunc non fuisse datam gratiam
ex opere operato per Matrimonium: cum enim hoc
sit opus gratiae maxime supernaturale, non est sine
fundamento affirmandum. Addit etiam D. Tho. in
4. d. 1. art. 2. qu. 2. Adam non cognovisse mysterium
Incarnationis per illud signum sensibile Matrimo-
nij, vel formationis Euae ex costa sua: sed è contra-
rio potius, postquam perfecte cognoverat futurum
mysterium per divinam reuelationem, cognovisse
per insulam sapientiam (quam habebat) proportio-
nem, & analogiam, quae erat inter Matrimonium il-
lud, & mysterium futurum: & ita aenigmatice praedi-
xisset, & prophetasse mysterium futurum sub ve-
lamine rei sensibilis: itaque significat, illud signum
non tam fuisse à Deo impositum, quam ab ipso Ada-
mo cognitum, & accommodatum, quod est proba-

Franc. Suarez Tom. 3.

bile. Quocunque vero modo id factum sit, recte ex
hoc facto colligimus, quod antea dicebamus, non
repugnasse perfectioni illius status uti sensibilibus
signis ad spiritualia & divina mysteria explicanda.

Tertio dicendum est, incertum esse, si status inno-
centiae absque peccato durasset, an in illo futura fuisset
sacramenta. Ratio est, quia sacramentorum in-
stitutio pendet ex voluntate decretum divinae vo-
luntatis, ex quo necessario sequatur, futuram fuisse
vel non fuisse sacramentorum institutionem in illo
statu, si durasset. Probat, quia non est nobis reue-
latus modus providentiae, quem circa res omnes ser-
vaturus esset Deus in eo statu, sed solum nobis con-
stat, si Adam non peccasset, generandos fuisse homi-
nes in originali iustitia, & gratia, ac perfecta naturae
integritate, ex hoc autem solo principio, nec colligi
potest futura tunc fuisse sacramenta, nec non fuisse,
ut ostensum est. Rursum, nec reuelatum nobis est,
quale decretum habiturus tunc esset Deus circa sa-
cramentorum institutionem. Et licet possint inue-
niri congruentiae, ob quas credi possit Deum in-
stituturum sacramenta, tamen, neque Deus semper ope-
ratur, quod humano discerni, & ratiocinationi
congruum videtur, neque deessent aliunde rationes,
ob quas videre posset congruum, ut in eo statu sa-
cramenta non instituerentur, sicut videmus angelis
nulla fuisse data spiritualia signa, per quae sanctifi-
carentur ex opere operato ultra meritum operan-
tis, aut quibus iuuarentur ad supernaturalium re-
rum cognitionem: ergo idem credi potest de homi-
nibus in statu innocentiae, servata proportione sen-
sibilium signorum, nam angelico more viverent &
immortalem vitam agerent sine vilo impedimento
corporis vel sensibilium affectionum.

Futura ne
fuerint sa-
cramenta, si
status inno-
centiae du-
rasset, in-
certum.

Simile.

Si Christus
non fuisset
venturus,
nec futura
sacramenta
verisimilia.

Dices, si quid tandem asserendum est, quid existi-
mandum probabilior habere coniecturam? Re-
sponderetur primum, si quis sentiat, non existere pec-
cato, Deum non fuisse futurum hominem, probabi-
lius existimabit, nulla tunc fuisse futura sacramenta
sensibilia. Quod primo colligere licet ex omnibus
sacramentis, quae de facto instituta sunt, omnia enim
ad significandum Christum, & gratiam ab illo man-
nantem referuntur, & omnia sunt aliquo modo
medicinae, vel subsidia aduersus peccatum, vel effe-
ctus ab illo manantes: ergo, si ex his, quae de facto
operatus est Deus, creditur non existente peccato
non fuisse futurum principale mysterium, quod est
causa omnium sacramentorum, & remedium
omnis peccati, consequenti ratione credendum est,
non fuisset tunc futura sacramenta. Deinde, quia si
congruentius agendum esset, multo maiores sunt ut
Deus fieret homo absque hominis peccato, quam ut
per sacramenta sensibilia gratiam significaret, aut
conferret, multo enim magis in eo opere manifesta-
ret ipse suam sapientiam, bonitatem & potentiam,
& maiores utilitates ex illo beneficio hominibus pro-
uenirent: ergo, si, hoc non obstante, negatur futu-
rum fuisse illud mysterium, multo magis negan-
dum est de ceteris sacramentis.

Si Christus
fuisse ven-
turus, ne-
cessarium
fuerit ante
ipsius adve-
ntum credi-
bilium est.

At vero si supponamus, homine non peccante
Christum fuisse venturum, dicendum ulterius est,
credibile esse, nullum tunc fuisse instituendum sa-
cramentum, antequam ipse in carne veniret. Pro-
batur, quia neque essent instituenda sacramenta eo
tempore, ut cause gratiae, neque ut signa tantum. Pri-
mum patet, quia in eo statu omnis gratia à Christo,
& eius meritis deriuaretur supposita praedicta sen-
tentia, ergo, si aliqua sacramenta possent conferre
gratiam, eam virtutem haberent ex meritis Christi,
est autem, & ipsius Christi dignitati, & suo modo
naturis rerum consentaneum, ut instrumentalis vir-
tus ad gratiam efficiendam non conferatur instru-
mentis separatis, nisi per coniunctum organum di-
uinitatis, ergo ante realem existentiam humanita-
tis, &

D

Sacramenta sunt instrumenta humanitatis Christi. Paul. ad Galat.

*In statu innocentiae contemplationi perpetuo se-
re vacatur.*

Post Christi incarnationem futura sacramenta Eucharistia praeteritum probabile.

Baptismus, Pœnitentia, Vnctio, nequam esset: nec est. Confirmatio.

Matrimonij sacramentum ex parte videtur non futurum.

Sacramentum Ordinis probabilius censetur futurum.

tis, & vnionem eius cum verbo, non tribueretur hæc virtus alicui sacramento, sicut neque nunc data est, quia omnia huiusmodi sacramenta sunt instrumenta humanitatis. Secundum patet, quia vti signis sensibilibus, egenis, ac vacuis, est imperfectio quaedam pertinens ad legalem seruitutem, & puerilem pædagogiam, vt ex Paulo sumitur in Epist. ad Galat. non ergo indigerent homines in illo perfectissimo statu hoc imperfecto prouidentie genere: nam propter vitam innocentissimam, ac pacatissimam, & perfectam parentum traditionem homines essent in rebus fidei satis instructi, quarum contemplationi, quasi perpetuo vacarent, & tam propter hanc causam, quam propter corporis impassibilitatem: tum etiam propter frequens studium, vsu, ac sermone de diuinis mysterijs, nec memoria exciderent, nec extrinsecus adiumentis indigerent, quibus ad istarum rerum intelligentiam, & considerationem excitarentur.

Vltimo tamen probabiliter credi potest, post Christi incarnationem futurum fuisse, tunc aliquod sacramentum, quod maxime videtur probabile de sacramento Eucharistia: quia hoc sacramentum est per se maxime expectabile, & independens à peccato, seclusa significatione passionis, quæ facile excludi potest, manente reali presentia Christi, & intima vnione, qua nos sibi coniungit per hoc sacramentum, quæ est per se primo in illo intenta: de qua redicemus plura infra tractantes de hoc sacramento. Ex alijs vero sacramentis constat, baptismum non fuisse necessarium, quia homines sine peccato in iustitia nascerentur: vnde sicut nunc sunt natura filij iræ, ita tunc essent natura filij iustitiæ, & filij Dei: ideoq; alia spiritali regeneratione non indigerent: atq; eadem est ratio de pœnitentia, & de extrema vnctione, quæ peccatum, aegritudinem, ac corporis mortalitatem supponunt. De confirmatione nonnulla posset esse maior suspicio: quia abundantia Spiritus sancti, quæ per illud sacramentum datur, omni tempore, & absque vlla occasione peccati optari maxime posset, tamen etiam negandum est, hoc sacramentum futurum fuisse in eo statu, quia præsertim ordinatur ad profitendam fidem, superando difficultates & pericula, seu persecutiones Tyrannorum, quæ in eo statu locum non habent: item quia homines in eo statu alijs medijs satis essent in gratia perfecti. Atq; eadem fere ratio est de Matrimonio: nam, cum in eo statu futurus esset contractus matrimonij, & aptus esset ad significandum mysterium Christi, videtur facillime potuisse eleuari ad rationem sacramenti, & ideo facile credi posset, ita faciendum fuisse, & ad perfectionem sine imperfectione pertinuisse: aliunde vero, si consideretur proprius finis, propriusq; effectus huius sacramenti, non videtur in eo statu necessarium: quia in eo tempore esset matrimonium sine libidine, & concupiscentia inordinata, & sine difficultate, quæ nunc est in sustinendis oneribus, matrimonij: propter quas duas causas nunc præcipue est institutum hoc sacramentum. Maior deniq; probabilitas videri posset esse de sacramento Ordinis, propter habitudinem, quam habet ad Eucharistiam, sed hoc etiam incertum est: fingere vero alia sacramentorum genera, quæ tunc institui possent, & voluntarium est, & præter omnem scientiam, quia in infinitum excogitari possunt.

Solum illud prætermittendum non est, quod à multis interrogatur, & desideratur, supponendo potuisse homines peccare in eo statu: an pro his, qui peccassent, instituendum esset aliquod sacramentum in remedium peccati. Dico ergo, incognitum nobis esse, quo modo tunc Deus prouidurus esset huiusmodi hominibus, an statim puniret illos nullo concessio pœnitentiæ tempore, sicut in malis angelis fecit, videri enim potest hoc consentaneum illi statui. Tum, quia homines sola voluntate absque passio-

ne, vel simili fragilitate peccarent: tum etiam, quia non expediret, peccatores amplius in hoc mundo viuere, ne felicem innocentium vitam, & statum perturbarent: aut, si credibilis est, vt re vera est, illis fuisse concedendum tempus & locum pœnitentiæ, quia non aliter peccarent, quam Adam, & Eva, quibus hoc remedium negatum non est, quia humana natura non est ita inflexibilis, sicut angelicæ, incidimus in aliam ambiguitatem, an tales homines peccatores perpetuo separarentur ab alijs hominibus iustis extra paradysum, & an possent originalem iustitiam, & priorem statum recuperare, ac deniq; quo remedio remissionem peccati, & iustitiam consequi possent. Omnis vero, quæ ad presentem locum non pertinet, verisimilius videtur, remedium amoris, & contritionis futurum fuisse sufficiens absque aliquo sacramento: quia (quantum credi potest) pauci essent homines, qui in eo felici statu peccarent, atque illi facile possent ad pœnitentiam, & contritionem moueri, ipso saltem experimento propriæ miserix, & felicissimi status per peccatum amissi, sicut Adam conegisse legitur, quem sapientia eduxit de delicto suo, vt dicitur Sap. 10. Item, quia posito sacramento Pœnitentiæ, vel cum illo requireretur contritio ad remissionem peccati: & sic parum ad eam remissionem iuualet, vel remitteret peccatum sine contritione: & hæc indulgentia videtur nimia pro illo statu, in quo tam facilis est dilectio Dei. Sed de rebus adeo incertis, & absconditis, hæc coniectasse sufficiat.

Pro peccantibus in eo statu satis videtur remedium amoris & contritionis sine sacramento.

ARTICVLVS III.

Verum post peccatum ante Christum, sacramenta debuerint esse.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod post peccatum ante Christum sacramenta non debuerint esse. *4 d. 1. q. art. 2. q. 4. Art. 1. huius q. ad 3.* Dicitur enim, quod per sacramenta passio Christi hominibus applicatur, & sic passio Christi comparatur ad sacramenta, sicut causa ad effectum. Sed effectus non procedit causam. Ergo sacramenta non debuerunt esse ante Christi aduentum.

2. Præterea, Sacramenta debent esse conuenientia statui humani generis, vt patet per Augustinum, 19. contra Faustum. Sed status humani generis non fuit mutatus post peccatum, vsque ad reparationem factam per Christum. Ergo neq; sacramenta debuerunt immutari, vt præter sacramenta legis naturæ, alia statuerentur in lege Moysis. *Lib. 19. c. 16. & 17. 10. 6.*

3. Præterea, Quanto aliquid est magis propinquum perfectio, tanto magis debet ei assimilari. Sed perfectio salutis humane per Christum facta est, cui propinquiora fuerunt sacramenta veteris legis, quam ea, quæ fuerunt ante legem. Ergo debuerunt esse similia sacramenta Christi. Cuius tamen contrarium apparet, ex eo, quod sacerdotum Christi predicatur esse futurum secundum ordinem Melchisedech, & non secundum ordinem Aaron: vt habetur Heb. 7. Non ergo conuenienter fuerunt disposita ante Christum sacramenta.

Sed contra est, quod Augustinus dicit 19. contra Faustum, quod prima sacramenta, quæ celebrabantur & obseruabantur ex lege, pronuntia erant Christi venturi. Sed necessarium erat ad humanam salutem, vt aduentus Christi pronuntia-
retur. Ergo necessarium erat ante Christum sacramenta quadam dissoni. *Lib. 17. c. 13. in prim.*

Respondendo dicendum, quod sacramenta necessaria sunt ad humanam salutem, in quantum sunt quadam sensibilia signa inuisibilium rerum, quibus homo sanctificatur. Nullus autem sanctificari potest post peccatum, nisi per Christum, quem proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ, vt sit ipse inustus, & iustificans eum, qui ex fide est Iesu Christi. Et ideo oportebat ante